

Жахалов Віталій
Західноукраїнський національний університет
(науковий керівник: к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки та економічної теорії ЗУНУ
Лотиш О.Я.)

SWOT-АНАЛІЗ ПОТЕНЦІАЛУ РОЗВИТКУ МАШИНОБУДІВНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Формування ефективної стратегії розвитку підприємств машинобудівної галузі передбачає необхідність розробки комплексного підходу щодо використання новітніх та вдосконалених діючих інструментів стратегічного аналізу. За рівнем значущості слід виокремити машинобудівну галузь, яка відіграє провідну роль в національній економіці з точки зору прискорення впровадження досягнень науково-технічного прогресу, економічного розвитку, забезпечення необхідно соціального розвитку та екологізації виробництва – все це визначає перспективність розвитку машинобудівного комплексу України у майбутньому. Основою для визначення стратегічного потенціалу машинобудівних підприємств в Україні є аналіз показників виробничо-господарської діяльності. Необхідність використання стратегічного підходу щодо аналізу та оцінки потенціалу машинобудівної галузі зумовлено тим, що підприємства насамперед зосереджені на вирішенні поточних проблем, пов'язаних з ефективним використанням їхнього потенціалу, а проблеми його формування залишаються поза їхньою увагою. Водночас без визначеної стратегії розвитку машинобудівних підприємств неможливе їх успішне функціонування у сучасному бізнес-середовищі.

З метою визначення проблем і перспектив розвитку машинобудівної галузі України використаємо метод SWOT-аналізу, який є зручним інструментом структурного опису стратегічних характеристик ринкового середовища і галузі машинобудування. Це матриця, яка дозволяє встановити взаємозв'язки між вагомими для машинобудівної галузі сильними і слабкими сторонами, можливостями і загрозами, для того щоб отримати структуроване інформаційне поле, в межах якого можна стратегічно орієнтуватися і приймати управлінські рішення. Для цього для початку визначимо сильні та слабкі сторони, можливості та загрози побудуємо матрицю SWOT-аналізу для машинобудівної галузі України, використавши критерії оцінки за 10-ти бальною шкалою (1 – найгірше, 10 - найкраще (табл. 1, 2).

**Оцінка сильних і слабких сторін, можливостей і загроз
за SWOT-аналізом машинобудівної галузі України**

Сильні сторони		Слабкі сторони	
1. Наявність підприємств, які випускають унікальну продукцію на вітчизняний і світовий ринок	+9	1. Низька конкурентоспроможність продукції, високий рівень енерго- та матеріаломісткості	-8
2. Наявність підприємств з досвідом виробництва складної промислової продукції	+9	2. Низька інноваційна якість технологічних активів, недостатній рівень застосування ІТ-технологій у проектуванні, обліку та управлінні	-7
3. Добре розвинена сировинна база	+10	3. Високі ризики ведення бізнесу спонукають власників обирати швидкі вигоди, а не інноваційні шляхи розвитку підприємства	-10
4. Нижча собівартість вітчизняної продукції, ніж собівартість аналогічної продукції зарубіжних компаній	+8	4. Незначний досвід співпраці з країнами ЄС, США, Японії, Канади	-7
5. Запатентоване право на деякі унікальні технології	+9	5. Нестача оборотних активів, недоступність середньо- і довгострокових кредитів	-10
6. Наявність галузевих НДІ і КБ із досвідом та традиціями, незважаючи на негативні тенденції розвитку	+9	6. Наявність монополізованих підприємств та вплив на прийняття рішень у владі, Зростання цін на продукти і послуги природних монополій, зростання цін на продукти і послуги природних монополій.	-9
Разом	+63	Разом	-51
Можливості		Загрози	
1. Створення сприятливого інвестиційного клімату	+9	1. Політична та економічна нестабільність в країні	-9
2. Можливість освоєння ринків Азії, Африки та вихід на ринок ЄС	+10	2. Відсутність комплексного підходу з боку держави щодо просування продукції на міжнародному ринку	-9
3. Зростання попиту на продукцію військово-промислового комплексу	+10	3. Ризики ведення бізнесу в Україні перешкоджають створенню спільних підприємств із світовими брендами	-7
4. Незворотна інтеграція в нормативно-технічне середовище розвинутих країн	+9	4. Нестача кваліфікованих кадрів через еміграцію населення	-7
Разом	+38	Разом	-32

На основі проведеного SWOT-аналізу нами визначено основні можливості, що дозволить вибрати стратегію розвитку машинобудівної галузі на внутрішньому ринку. Відповідно до проведеної оцінки для машинобудівної галузі України вигідно використовувати наявні переваги і можливості (Поле С-М=+101), оскільки для цього у нас є всі передумови, щоб покращити сильні сторони і використати потенційні можливості стратегічного розвитку машинобудівного виробництва.

Матриця SWOT-аналізу машинобудівної галузі України

Поле С-М (Сильні сторони-Можливості)	Поле С-З (Сильні сторони-Загрози)
1. Сприятлива інвестиційна політика сприятиме залученню капіталу в галузь (С1, С5, М1)	1. Наявність сировинної ресурсів дозволять підвищити пропозицію продукції (С2, С3, 32, 34)
2. Наявність підприємств з досвідом високотехнологічної продукції дозволить інтегруватись на ринки розвинутих країн (С2, С6, М4)	2. Висока маржинальність виробництва дасть змогу залучати додаткові кошти у розвиток інноваційних технологій задля підвищення продуктивності виробництва (С4, 32)
3. Наявність сировинних ресурсів забезпечить вітчизняний ВПК продукцією та наповнить ринки Азії та Африки (С3, С2, М2, М3)	3. Стабільний розвиток галузі дозволить залучити додаткову робочу силу із за кордону (українців, які працюють на аналогічних роботах) (С2, 34)
4. Низькі витрати на випуск продукції дозволять конкурувати на ринках ЄС(С4, С8, М3)	4. Висока продуктивність виробництва підвищить конкуренцію в галузі внаслідок зближення з ЄС, що викоринить непрозорі схеми, рейдерство тощо (С1, С2, 33)
Разом: +131	Разом: +12
Поле Сл-М (Слабкі сторони-Можливості)	Поле Сл-З (Слабкі сторони-Загрози)
1. Цифровізація машинобудівної галузі та застосування ІТ-технологій у проектуванні дозволить підвищити конкурентоздатність і розширити ринки збуту (Сл1, Сл2, М3, М4)	1. Домінування великих монополістичних фірм поглибить негативні процеси в галузі (Слб, Сл3, 31)
2. Зростання попиту на продукцію ВПК дасть змогу співпрацювати з провідними компаніями США, ЄС (Сл1, Сл1, М4)	2. Погіршення інвестиційного клімату приведе до відтоку капіталу з галузі (Сл3, 33)
3. Створення сприятливого інвестиційного середовища забезпечить вільну конкуренцію і підвищення конкурентоздатності продукції (Сл1, М1)	3. Нестабільність у політичному і економічному житті країни зменшить частку вітчизняних виробників-експортерів на світовому ринку (Сл4, 31)
4. Збільшення частки вітчизняного експорту високотехнологічної продукції дозволить впливати на світові ціни (Сл1, М3)	4. Відсутність джерел фінансування галузі і непрозорий механізм державної підтримки галузі створить підґрунтя для зловживання великими фірмами на ринку (Слб, 32)
5. Зростання виручки від експорту продукції машинобудування дозволить збільшити державні витрати на фінансування галузі (Сл5, М2, М3)	5. Нестача кваліфікованих кадрів приведе до втрати пріоритетів розвитку галузі (Сл3, 34)
Разом: -13	Разом: -83

На основі результатів SWOT-аналізу можна узагальнити, що машинобудівна галузь в Україні перебуває вкрай тяжкому стані. В умовах фінансової та соціально-політичної нестабільності, загострення конкуренції на зовнішніх ринках, подальший розвиток вітчизняного машинобудування

потребує невідкладних ефективних капіталомістких заходів із боку власників бізнесу та держави, що може бути досягнуто за допомогою реінжинірингу бізнес-процесів. Результати SWOT-аналізу становлять підґрунтя для розроблення стратегій розвитку вітчизняних підприємств і, на їх основі, державної стратегії розвитку машинобудування України.

Використані джерела:

1. Кривов'язюк І., Кривов'язюк Л. Дослідження розвитку машинобудівного комплексу України. URL: <https://www.researchgate.net/publication/357687169> (дата звернення 21.09.2022).

2. Буздиган М.О. Аналіз діяльності підприємств машинобудівної галузі України. Науковий вісник УНУ. Вип. 25, Ч. 1. 2019. С. 30-34. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/25617/1/%D0%91%D1%83%D0%B7%D0%B4%D0%B8%D0%B3%D0%B0%D0%BD%20%D0%9C.%20%D0%9E..pdf> (дата звернення 24.09.2022).

Заяць Олена

Західноукраїнський національний університет
(науковий керівник: к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки та економічної теорії
ЗУНУ Лотиш О. Я.)

СТИМУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАРУБІЖНОГО ПОДАТКОВОГО ДОСВІДУ

Розвиток підприємництва в умовах теперішньої економіки можливий лише при належній фінансовій базі. В ринкових умовах її доцільно формувати не лише методами прямого фінансування, а й на основі використання таких опосередкованих важелів, як податки. Тому один із головних принципів існування та розвитку підприємництва є податкова політика. Застосовуючи власні інструменти, вона може як і гальмувати процес росту підприємництва в країні, так і може стати важливим стимулом для детінізації деяких галузей бізнесу національної економіки.

В Україні податкове стимулювання підприємництва впродовж усіх років незалежності було недостатньо ефективним, а отже, не приносило очікуваних результатів. Можна навіть сказати, що воно було неправильне, тому що відбувалося надмірне податкове навантаження на платників податків різних сфер підприємництва, а особливо це актуально для малого бізнесу. Це ключова проблема діючої системи оподаткування в Україні.

Одна із функцій податку є стимулююча, однак в Україні переважають фіскальна та контролююча. Стимулювання зростання економіки у цілому і